

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od peti-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vabilo

VII. rednemu občnemu zboru Učiteljske tiskarne

registrirane zadrage z omejenim jamstvom, ki bo

dne 15. junija 1913 ob 10. uri dop. v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6.

Dnevni red:

I. Poročilo upravnega sveta o zadnjem poslovanju.

II. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1912.

III. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.

IV. Predlog upravnega sveta o čiststem dobičku.

V. Volitev nadzorstva.

VI. Slučajnosti.

Za upravni svet:

Karel Wider, Fran Črnagoj,
predsednik, član upravnega sveta.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Po sklepu upravnega odbora Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev na seji dne 27. decembra 1912 se bo vršila

XXV. glavna skupščina

dne 13. in 14. avgusta 1913 v Ljubljani.

V praznovanje 25letnice obstanka Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Predlogi in nasveti za delegacije in sekcije se morajo prijaviti do 1. julija podpisanimu vodstvu; obenem naj se naznani ime onega, ki bo predlog utemeljeval. Predloge in nasvete razglasimo takoj, ko se nam vpošljejo.

Tovariše predsednike Zavezinih društev vljudo prosimo, da uvrste v vzporednega prihodnjih zborovanj volitev delegatov v smislu § 7, lit. e) Zavezinih pravil. Delegati naj se prijavijo vsaj do 25. julija t. l. Izvolite delegate, ki se bodo petindvajsetletnice tudi res udeležili, da bodo vsako društvo polnoštevilno zastopano. Kdor ve že vnaprej, da ne pride v Ljubljano, naj se ne pusti voliti. Volitev delegatov sma-

trajmo za važno zadevo v naši organizaciji.

Društvene izkaze dobe tovariši predsedniki kmalu v roke. Izvolite jih izpolniti in prav zanesljivo vrniti do 25. julija, da bo mogel Zavezin tajnik izdelati svoje poročilo.

Tovariše blagajnike Zavezinih društev pa prosimo, da pošljejo blagajniku letni donesek do konca maja t. l.

Po soglasnem sklepu lanske delegacije v Celju se je določil znesek za upravno leto 1912/1913 od vsakega pravega člana 1 K.

Pozivljamo in prosimo že sedaj napredno učiteljstvo, naj se udeleži naše slavnosti v najmnogobrojnejšem številu. Nadejamo se, da ne bo slovenskega kraja, ki bi ne poslal v onih dneh člana slovenskega učiteljstva v stoliclo slovensko, nadejamo se, da se bo zbralo takrat v naši Ljubljani slovensko učiteljstvo v mogočem številu, lepo združeno v krepki slogi, v gorkem prijateljstvu, v srčni ljubezni.

Naša Zaveza si je stekla v 25 letih življenja toliko zaslug za slovensko učiteljstvo, da moramo nje petindvajsetletnico kar najslovesneje praznovati.

V tistih dneh bo zborovala v Ljubljani tudi Zveza slovenskega učiteljstva v Avstriji. Od severa in juga bodo prihiteli naši tovariši v našo belo Ljubljano! Prihiti tudi ti, slovensko učiteljstvo, da jim podamo roko v bratski pozdrav!

Vodstvo Zaveze:

Vilibald Rus, L. Jelenc, Fr. Luznar.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem

je imela na binkoštni ponedeljek v celjski okoliški šoli delegacijsko zborovanje, pri katerem so bila zastopana vsa uč. društva (razven enega). Predsednik Rajšp pozdravi delegate in goste učitelje ter poudarja, da se učiteljstvo še vedno nahaja v bojnem stanju za svoje pravice. Zadnji čas so začeli napadati našo organizacijo nemški učitelji, ki so se jim zopet pridružili slovenski tovariši. Kritika je povsod potrebna, a ne sme biti samo negativna, ne sme samo povedati, kar ni prav, ampak dati tudi nasvete, katere korake storiti, da bo prav in v prilog našim težnjam. Kritika mora biti izražena na pravem mestu in v pravi obliki; ta naj se ne vlači v javnost, ampak ostane v domačih društvih in delegacijskih zborovanjih. Da se pride v okom takim napadom

in namigavanjem, je sklenil odbor opozoriti uredništvo »Učit. Tovariša«, da takih dopisov več ne sprejema, sicer bi učiteljstvo bilo primorano izvajati konsekvence.

Tajnik Tomažič poroča, da je imela Zveza od zadnjega občnega zbora 4 odborove seje, 1 sestanek delegatov Zaveze in sejo odseka za sestavo odgovora Lehrerbundu. Zveza šteje 16 okr. učit. društev, a števila članov ne more podati, ker niso vsa društva naznanila svojih članov. Splošno pa je opažati, da je število članov nadovalo, to pa zaradi tega, ker so društva črtala člane, ki ne plačujejo članarine. Res sramotno, da se v stanu, ki se naj prištevajo med inteligente, še nahaja toliko stanovskih nezavednežev. Večinoma so to ljudje, ki sami nič ne store, pač pa imajo vedno dovolj zabavljic na našo organizacijo.

Zveza je na stališču, da se ne nalaga vse delo na vodstvo, ampak se razdeli na okr. učiteljska društva, ki so temelj organizaciji, in na posamezne člane. Saj vendar nihče ne bo zahteval, da naj odbor 9 članov isto dela, kakor 600 članov. Dela naj vsak po svojih zmoglostih, a Zveza naj je centrala, ki vodi in ureja delovanje organiziranega učiteljstva; le takrat lahko pričakujemo uspehov. Ponovno je Zveza pozivala v Tovarišu in po okrožnicah učiteljstvo k vztrajnemu, mirnemu in previdnemu podrobnemu delovanju. Vodstvo Zveze se je obrnilo do državnih učit. zvez, naj te store korake pri naprednih poslancih, da ne pride razprava kongrua na dnevni red, dokler niso urejene učiteljske plače, obrnila se je do Lehrerbunda, da stori pri deželni vladi korake, za sklicanje dež. zbora, kjer se naj postavi takoj na dnevni red regul. učit. plač; istočasno se je Zveza obrnila do državnih učit. zvez, naj store pri osrednji vladi korake, da se pospeši rešitev finančnega načrta in s tem sanacija deželnih financ. Zveza se je že koncem leta 1911 obrnila do dr. Korošca, ki je poročal, da bo naznanil, kdaj lahko sprejme deputacijo; do danes g. poslanec ni imel časa nas sprejeti. S kom imamo opraviti, so lahko izkusili nem. tovariši, ki so hoteli stopiti preko nas v stik z dr. Korošcem, a na svoja pisma niti odgovora niso dobili. Da pa bi vodstvo bežalo vsak hip h kakemu poslancu, pri nas ne kaže, ker imamo samo enega, ki pa je itak o naših zadevah dobro poučen ter zastopa naše koristi bolj energično in dosledno, kakor to stori kateri nemški poslanec, ki ima ugodnejše stališče. Vsa čast g. dr. Kukovcu! (Živahno odobravanje.)

cej življenske sile. Volja k življenju zato izključuje za avstrijsko državo tako politiko, ki bi se zanašala na dobro voljo Slovanov. Slovanje lahko plačamo, ako se jih poslužujemo, toda vedno jim moramo pri tem držati pest na oči, da ne vgriznejo roke, ki so jo prej poljubljali. V politiki niso na mestu sentimentalnosti in zato nas tudi ne smejo ganiti zvoki ljubezni, ki jih sedaj izvablja kralj Nikola svoji liri, da bi zopet spravil v ljubezensko lono dunaisko diplomacijo. Ali po dogodkih v letih 1912 in 1913 gotovi krogi še vedno verujejo, da je mogoče plesti cvetične vence s Slovani na jugu in v naši lastni državi?!

Torej s »škorpioni« je treba še nadalje tepsti Jugoslovane, ako se hoče imeti mogočno in silno Avstrijo! Nam pa se zdi, da je ta recept jako nesrečen, ker smo prepričani, da ni recepta, ne metode, ne sile na svetu, ki bi mogla upropasti in uničiti jugoslovanske narode, pač pa bodo takšne metode provzročile državi ogromno škodo in žrtev, ne da bi donesle državnemu organizmu kakega haska.

Poziv nemških tovarišev, naj gremo med ljudstvo na podrobno delo, je odveč, ker slov. učiteljstvo je ostalo na podrobnem delu med ljudstvom, ko so se mu nem. tovariši z izstopom iz društev odtujili. Ti tovariši so skrajno nedosledni v svojem postopanju; zaradi česar so nas pred kratkim napadali, to nam sedaj priporočajo. Napadi, da se slov. učiteljstvo odteguje delu za izboljšanje gmotnega stanja, so ničevi, ker je slov. učiteljstvo delalo in hoče delati še intenzivneje za svojo in naroda korist, seveda je način delovanja pri nas drugačen, ker so razmere drugačne. Zanimivo je bilo poročilo tajnikovo o borbi za enakopravnost slovenskega učiteljstva v Lehrerbundu. Zveza je poslala odposlanca k ustanovnemu shodu pevskega odseka v Zavezi, ta je z ozirom na izkušnje pri prirejanju koncertov na Štajerskem odsvetoval osnovati velik pevski zbor, pač pa je bil zato, da se snujejo manjši pevski zbori v posameznih kronovinah. Ne gmotnih, ne moralnih uspehov ni pričakovati od velikih zborov.

Zadeva s knjižnico marib. učiteljsčnikov je toliko urejena, da je prešla ta knjižnica v last Zveze. Zatem še poroča tajnik o manj važnih, v odboru rešenih zadevah ter zaključuje svoje poročilo z željo, da se vendar enkrat vzdrmi vse slov. učiteljstvo iz moreče brezbriznosti k skupnemu odločnemu delovanju za stanovske koristi.

Blagajnik Gnus poroča, da je Zveza imela 1813 K 15 vin. dohodkov in 1567 K 43 vin. stroškov, tedaj 245 K 72 vin. prebitka. Na njegov predlog naloži Zveza vsako leto od prebitka po 100 K v Učit. zadrugi. Letni prispevek ostane 1 K od člana. Pregledovalci računov so našli račune v redu ter se predsednik zahvali blagajniku za njegovo požrtvovalno delovanje.

Tovariš Požegar poda natančno zgodovino boja za izboljšanje naših plač ter odbija neopravičene napade nemških tovarišev na slov. učiteljstvo, ki je bilo vedno solidarno s svojimi nemškimi tovariši, ko je šlo za korist vsega učiteljstva. Na predlog poročevalcev sklene delegacija, ostati pri zahtevah, ki jih podaja osnutek Lehrerbundov, čeravno je ta tupatam pomanjkljiv. Sploh ne gre ozirati se na želje posameznikov, ker s tem bi kazali needinost, ki bi bila našim nasprotnikom le orožje proti izboljšanju našega položaja. Sklene se pozvati Lehrerbund, da skliče čimprej odborovo sejo, kjer naj slovenski odborniki pojasnijo stališče slov. učiteljstva ter zahtevajo, da nemško učiteljstvo opusti napade na slov. tovariše po učiteljskih listih. Da bi se poslala kaka pojasnila v »Pädagogische«, je večina proti, ker list bi takih dopisov gotovo ne sprejel, kakor tega ni storil preteklo leto ter smo sploh mnenja, da izvirajo napadi od neznačajnih renegatov, ki naše razmere dobro poznajo.

Nazadnje vpraša poročevalec, kaj naj storimo, da dosežemo sigurno svoj smoter. Na to vprašanje ni vedel nihče odgovora, mogoče ve kateri izmed istih za pameten nasvet, ki vedno udriha po organizaciji.

Vodstvo Zveze se pooblasti, da pošlje o priliki, ko se bo v deželnem zboru obravnavala regulacija naših plač, svojega zastopnika.

Sedaj so prišli v razgovor sledeči Zvezi poslani predlogi, katerih nekateri so bili brez debate, drugi po daljši debati sprejeti.

1. Zveza naj ustanovi učiteljski obrambni sklad, v katerega prispevajo okr. učit. društva določene vsote; vsako učit.

LISTEK.

Proti Jugoslovanom.

Vedno bolj se utrjuje v vsej razsodni javnosti prepričanje, da je avstrijska politika nasproti Jugoslovanom popolnoma zgrešena in da bo treba to politiko temeljito revidirati, ako se hoče, da ne bo pod to politiko trpela, in sicer jako občutno trpela državna ideja in ves državni organizem. Tudi na Dunaju so jeli izpregledovati in vedno glasneje se izraža mnenje, da »škorpioni« niso pravo sredstvo ubiti Jugoslovanom v glavo ljubezni do Avstro-ogrskoske monarhije, marveč da bo treba z blagohotnostjo in naklonjenostjo nasproti jugoslovanskim narodnim težnjam jugoslovanske narode tesneje privezati nase.

Toda ta preokret, ki se polagoma, kakor se zdi, pripravlja v avstrijski politiki nasproti Jugoslovanom, ni pogodu gotovim nemškonacionalnim in krščanskosocialnim krogom, ki bi raje danes nego jutri

potopili vse Jugoslovane v žlici vode. Na čelu sovragov vsega, kar je jugoslovansko, korakajo seveda krščanskosocialni listi, med temi pa je prvi znani in zglasni »Deutsches Volksblatt«. V svojem uvodniku na primer piše med drugim: »Ljubzen ali sovraštvo, če pride s Cetinja, nas pušča popolnoma hladne. Da se hočejo male slovanske države ob resničnih in navideznih nasprotstvih med Avstro-Ogrsko in Rusijo do dobrega nakrmiti, že zdavnaj ni nobena tajnost; v zadnji balkanski vojni se je dalo to z rokami obtipati, in kralj Nikola črnogorski je pravi tip te slovanske politike. Po njem so vrezani vsi Kramaji in Šusteršiči, Kreki in Smolake, in zato spada slika kralja Nikole v abecednik ne samo vsakega avstrijskega diplomata, marveč tudi vsakega avstrijskega ministra. Naše ekstreture s kraljem Nikolajem so bile vedno prav drage in so nas še več stale na ugledu: napojnina pa, ki jo je avstrijska država vselej morala plačati, kadar je zaplesala s svojimi Slovani kako četvorko, jo je vedno stala pre-

društvo naj nalaga svoje prihranke v Učiteljski zadrugi.

2. Vzgojimo varčen narod! Vsak otrok naj bi imel svojo hranilno vlogo pri naši »Zadrugi«. Učiteljstvo, ne utruj se pri stremljenju za tem načelom.

3. Zveza posreduje, da založbo Ročnega zapisnika s šematizmom vsega slovenskega učiteljstva vzame v roke Zaveza s sodelovanjem deželnih zvez. Na ta način bi prišli do popolnejšega šematizma kakor je dosedanj. Šematizem naj bi pa izhajal samo vsako drugo leto.

4. Zveza doženi v svojem področju število učiteljev, ki nimajo službe. Naj se nadalje obrne na Zavezo, da oskrbi enake podatke tudi za ostale slovenske dežele.

5. Zveza, oziroma Lehrerbund naj deluje z vsemi zakonito dovoljenimi sredstvi, da se v bodoče uradnim potomi ne predstavljajo učiteljske osebe, delujoče v smislu narodnega napredka, vršče vestno svoje stanovske dolžnosti, ker na ta način ne trpi samo ugled učiteljstva, nego tudi napredek dotičnih šol. Tudi se naj oziroma pri dovoljevanju službenih doklad edino na učiteljevo delovanje v šoli.

6. Zveza naj s pomočjo »Lehrerbunda« dela na to, da dobi tudi učitelji svoje plače poštine pošto.

7. Slov. učit. društva naj delujejo skupno z nemškimi učit. društvi na Spodnjem Štajerskem za izboljšanja učiteljskega gnotnega položaja.

8. Ker se sprejme na letošnji glavni skupščini Zaveze novi »Poslovni red«, čigar osnutek je bil obelodanjen v 31. št. »Učit. Tovariša« iz 1. 1912, naroča Zveza slov. štaj. učiteljev svojim delegatom, da se zavzamejo za sledečo izpremembo V. člena osnutka Zavez. poslovnega reda, ki naj se izpremenjen glasi:

a) Vsak v Zavezi organiziran učitelj, ozir. učiteljica plačuje Zavezi potem svojega učiteljskega društva članarino, kakor jo določi delegacija.

b) Vsak v Zavezi organiziran učitelj, ozir. učiteljica mora biti naročnik Zavezinega glasila, čigar naročnina ne sme presežati 5 K na leto ter se plačuje potem učit. društev.

c) Vsako učiteljsko društvo pobira članarino in naročnino od svojih članov v mesečnih obrokih ter pošilja denar Zavezi v sredini in koncem leta.

9. Organiziranemu učiteljstvu se naroča, prirejati s pomočjo šoli prijaznih političkih organizacij protestne shode proti obstrukciji v štaj. dež. zboru, predlagati in priporočati na njih resolucije v prilog izboljšanja učit. plač ter posredovati, da store to razne korporacije, zastopi in društva, Zveza pričakuje od svojega članstva, da pokaže jekleno disciplino ter stori v polni meri, in sicer v najkrajšem času svojo dolžnost.

10. Učiteljskim društvom se naroča, da izvolijo delegatom vedno le svoje najbolj izkušene debaterje ter jim dajo na pot vsa potrebna navodila.

11. K zborovanju delegacije imajo pristop edino le delegati in vodstvo.

Ko se določi prih. obč. zbor za čas velikonočnih počitnic prihodnjega leta, zaključki predsednik 3 in pol ure trajajoče zborovanje.

Šolsko vprašanje v tržaškem deželnem zboru.

Trst, 14. maja 1913.

Snočna seja dež. zbora tržaškega je bila dokaj zanimiva. Stavljeni so bile razne interpelacije in se je pričela razprava o novi predlogi šolskega zakona, v kateri večina nikakor noče upoštevati opravičevalnih želj Slovanov.

Začel je z interpelacijami posl. Budinich, ki je vprašal vlado, kdaj namerava otvoriti toli zaželjeno šolo za pomorske mašiniste. Opisal je dosedanj razvoj tega vprašanja in priporočal vladi, da prikloni to šolo državnim obrtni šoli. Istotako se je poslanec Cerniutz zavzel za to šolo in dokazoval, da bi bilo bolje za domačine, če bi se ta šola priklopila navtiki.

Ko je bil brez nadaljne debate spretet še zakon o samostojni upravi občinskih podjetij, je prišel na vrsto

novi šolski zakon.

za katerega je poročevalec dr. Mrach.

Glavno diskusijo je začel pred pol deseto uro zvečer dr. Wilfan, ki je nadaljeval s stvarnim govorom do pol 12. ponoči. Govornik je uvodoma poudarjal važnost šolstva za vzgojo mladine in razlagal, kako se dandanašnji politički boj suče baš na šolskem polju. Vladajoča večina zanemarlja do skrajnosti slovenske šolske potrebe, dočim ima za italijanske šolske potrebe, dočim vedno dovolj zanimanja in sredstev. Slovenci so sicer izvršili, zlasti v okolici, marsikatero kulturno delo brez občinske pomoči, kar dokazuje koristno delovanje Kmetijske družbe, ki z listom, strokovnim poukom in materialnimi pripomočki izkušajo povzdigniti kmetijstvo, da obvaruje posebne zavarovalnice za živino

kmeta prevelikih izgub. Slovenska deželna organizacija je uredila tudi že hipo- tečni kredit itd. Le glede šolstva se moramo naslanjati na občino, ki mora sama skrbeti za ljudsko šolstvo sploh. A dočim imajo Italijani v mestu prav vse raz- zen univerze, nimajo Slovenci še skoro ničesar, razen nekaj nepopolnih šol, ki dan- danes niti za kmetiško ljudstvo ne zadostu- jejo, tako da si morajo učenci v drugojezi- nih šolah izpopolniti svojo izobrazbo.

Govornik je nato obširno dokazoval pravice slovenskih meščanov do svojih šol in izvajal, kako blagodejno bi vplivalo močno slovensko kulturno središče v me- stu na okolico, ne da bi bili pri tem pri- krašani Italijani. Zadnje ljudsko štetje je dalo govorniku dovolj povoda, da se je tem-eljito ugloobil v narodnostno vprašanje tega mesta in se pri tem oziral na njega narodnostni razvoj v preteklosti in razvil perspektive za bodočnost. Ker se je govornik še vedno pečal s podrobnostmi o zad- njem ljudskem štetju, ga je predsednik ponovno prekinil in končno zaključil sejo z izjavo, da bo posl. dr. Wilfan v jutrišnji seji nadaljeval svoj govor.

Drugi dan pa seja ni bila sklepčna, in vlada je deželni zbor zaključila.

Slovensko rodoljubje in avstrijski patriotizem.

Glasoviti ruski učenjak in profesor na vseučilišču petrogradskem, Vladimir Ivanovič Lamanski, je napisal leta 1896. v ruskem časopisu »Živaja starina« važen članek, v katerem je odločno branil pravo manjših narodov do ponka v materinem je- ziku v ljudskih šolah. Njegova izvajanja niso izgubila od tedaj prav nič na svoji aktualnosti in jih zato osvežamo tu.

Omenjeni učenjak piše: »Ako menimo, da je velike važnosti svoboda ljudskega duha, moramo tudi pripoznati, da tu treba resno upoštevati razliko v kulturi in omiki. Vsak jezik se razširjuje na svoj način. Je- zik, ki ima bogato književnost in kulturo, se uči zaradi potrebe. V nižjih ljudskih šolah pa mora vladati samo narodni jezik. Kdor v takih šolah uči tuji jezik, ta vlija vodo skozi sito. Otroci se ne nauče tega je- zika, a kar se nauče, pozabijo doma. Prazna je zahteva, da vsakdo mora znati državni jezik. Komur tega treba, ta se ga že nauči.

V svojem lastnem jeziku se človek prej nauči ljubiti in spoštovati svojo do- movino. In naj je materin jezik preprost in siromašen, vendar je mil staršem in deci; zaradi šole z materinim jezikom lju- bili bodo še bolj Rusijo in njenega carja. Ni smeti pozabiti, da je človek, prezira- joč svojo narodnost, najzopernejši pojav, in da je vsak preprosti seljak, ki ne umeje ruski, stokrat koristnejši za Rusijo, nego vsak renegat, čeprav dobro govori ruski. Ne spoštovati kake narodnosti, to je nekr- ščansko, velika nesreča... Pripiznati treba, da različnost popolnjuje in oploduje edin- stvo. Vsak predpostavljeneč, ki ne umeje narodnega jezika, je gola ničevost.«

Te krasne besede učenjaka Laman- skega so sicer naslovljene na rusko vlado, a so prikrojene kakor nalašč tudi za naše avstrijske razmere. Treba je nadomestiti Rusijo in ruski jezik z Avstrijo in jeziki nje raznih plemen, in pred seboj imamo uprav zlato pravilo, kako bi moralo biti urejeno naše javno šolstvo, in kako bi morale av- strijske vlade gojiti avstrijski duh. V kras- nih besedah Lamanskega je obsežena sve- topisemska resnica: Beseda je mrtva, duh je, ki oživi! Avstriji ne bo ni malo po- magano z nemški govorečimi renegati, ne- porušljiva zaslonba pa jej bodo vsedkar slovenski govoreči in čuteči — avstrijski patrioti. Šola ne bo di vzgojevalka nem- ški govorečih in na vse strani pripogiba- jočih se marionet, ampak vzgojevalka bo di celih mož in kremen-značajev! Zakaj ču- to domovinstva je edino pravo mesto — v srcih! Domovina, država, treba — znač- jev! A na koga se more bolj zanašati dr- žava: ali na onega, ki je brezvestno izdal rodno si krv in svoj rod, ali pa na onega, ki si je utrdil značaj v nepremični zvestobi do vsega, kar mu mora biti sveto in drago že po naravi? Ali na onega, ki je prelomil najsvetejšo prisego vseh priseg, ki je kruto z nogu pogazil svet čut domovinske lju- bavi in ki ima takorekoč na čelu znak iz- dajstva na človeški naravi, ali pa na onega, ki je ob vseh viharjih ostal stalen v pre- pričanju in v zvestobi svojji? Na kateri strani, vprašamo, nam je iskati pravih, za- vednih, za vso žrtve pripravljenih in ne — komandovanih patriotov! Učenjak Laman- skij nam je dal točen odgovor na to vpra- šanje: Za Rusijo je koristnejši najpreprostejši seljak druge narodnosti, nego pa renegat, ako tudi še tako dobro govori ruski! Mi pa si dovoljujemo tu malo variacijo besed Lamanskega: Za Avstrijo je koristnejši sle- hrni zavedni Slovan, nego pa pomemčni, moralno pokvarjeni slovanski renegat. V stalnosti in zvestobi kremen-značaji. Kdor ni zvest v malem, ta ni zvest tudi v veli-

kem; kdor se je z lahkim srcem izneveril ožji domovini, od tega ni pričakovati večje stalnosti do širše domovine.

Duh je, ki oživi! In v srcih je mesto patriotizma. V Avstriji more le duh zado- voljnosti oživljati patriotizem; srečne bo- dočnosti Avstrija ne sme iskati v enolični, bodisi tudi po nemški govoreči masi, brez lastne volje, brez duha in brez zavednosti svojega lastnega narodnega dostojanstva, ampak v veliki zvezi zadovoljnih src. Av- striji treba podanikov, ki bodo govorili po svoje in čutili poleg tega avstrijski, a ne kamenih src, ki ne občutijo — ničesar! Avstriji treba duha zadovoljnosti. Ta duh pa bo vladal šele tedaj, ko bo slehrni dr- žavljan nosil zavest, da sme v tej državi živeti po svoje, govoriti po svoje in čutili po svoje; Avstrija bo srečna šele tedaj, ko se bo splošno državna zvestoba očitno opirala na domovinsko ljubav in rodoljubje posameznih plemen, ko bo odkrito in slo- vesno pripoznana resnica, da sta rodoljubje in avstrijski patriotizem v popolnem so- glasju, da se izpopolnjujeta, ter da je prvo čuvstvo neizogibno poslednjemu.

V zlatih besedah učenjaka Laman- skega je torej obsežena neizprosna ob- sodba pomemčevanja in poitalijančevanja slovenskih plemen.

Posebno poitalijančevanja. Lamanski pravi, da je prazna že ta zahteva, da bi moral vsakdo poznati državni jezik. V Av- striji sicer sploh ne poznamo državnega je- zika in je zahtevanje, da bi katerikoli si bdi jezik pripoznali državnim jezikom, golo zanikanje avstrijske ustave, vendar pa priznavamo Slovani, četudi ne črno na belem, pač pa de facto nemški jezik ka- kor občevalni jezik za nekatera centralna mesta. Ali kaj naj rečemo o italijanskem jeziku, ki ga govori le malenkosten del pre- bivalstva ob periferiji, ob meji kraljestva, sokravnega temu delu avstrijskega prebi- valstva?! Kake koristi je pričakovati Av- striji od poitalijančevanja nje podanikov?! Ali ni to herostratsko početje, ako potom nesmiselnega raznarodovanja ne le širimo čuvstvo nezadovoljnosti med prebival- stvom, v katerem so dani vsi predpogoji za negovanje pravega patriotizma, ampak odpiramo vrata onemu centrifugalnemu gibanju — mi nočemo sumničiti nikogar, ali dejstva so dejstva — med enim de- lom istega italijanskega prebivalstva, ki pljuska in širi svoje valove, ne proti no- tranjosti, proti središču države, ampak tjakaj čez mejo?! Nikar se ne varajte, go- spoda na Dunaju! Nas uče izkušnje, da raznarodeni Slovan ni obrnil hrbe le svoji narodnosti, ampak se je kmalu navzel onega onega nevarnega čuvstvovanja, ki sili v te obmejne pokrajine od onkraj meje; izkušnje nas uče, da ravno slovanski re- negati stoje na čelu označenega in proti- avstrijskega gibanja! Ako se torej že po- nemčevanje ne da opravičiti na nobeno stran — ko ima vendar nemški jezik vse drugače zgodovinsko stališče v naši državi — je pa poitalijančevanje primorskih Slo- vanov naravnost pogubno za državo. Iz poitalijančevanja vzrastejo nam v najbo- ljem slučaju za državo indiferentni ljudje, v večini slučajev pa aktivno nastopajoči agitatorji. Težko bodo torej odgovarjali pred sodnim stolom avstrijske zgodovine oni, ki zaradi predsodkov ali hipnih ozirov zagovarjajo politiko poitalijančevanja.

Naše prepričanje je torej tako-le: Dajte, oziroma pustite Italijanom, kar jim gre po zakonu in kar že imajo v šoli, v uradu in v javnem življenju; ali privoščite tudi pri- morskim Slovanom, kar jim gre po istem zakonu! Naglasili smo tudi »v javnem živ- ljenju«. To smo storili dobro premišljeno. Zakaj Slovani zaslužujejo nekoliko več do- brohotnosti, nego bi bila ona, ki bi sezala samo tako daleč, da bi se naši otroci smeli učiti abc v slovenskem jeziku. Mi smemo zahtevati namreč — v smislu zlatih besed učenjaka Lamanskega — da vlada ne spremlja z nezaupnim ali morda celo za- vistnim očesom našega javnega gibanja za utrjenje narodne zavesti med slovanskim prebivalstvom, ampak da smatra naše šole, naše zavode, naša podjetja: šolami zye- stobe, stalnosti, moštva in značajnosti. Za- kaj le od značajev, od mož, utrjenih v borbi, more pričakovati dobička avstrijski patriotizem; le iz zavesti, da sem svobo- den državljan v svobodni državi, more vzcveteti ljubezen do one države, ki mi z materinsko ljubeznijo in zaupljivo pri- voščja tako svobodo! Nikar se ne plašite svobodnih in zadovoljnih državljanov! Ni- kar ne pretirujte in ne slikajte v najčrnejših barvah tistega namišljenega »kaosa«, ki bi baje nastal, ako bi bilo vsakomur, kar mu gre! Ako bo užival vsakdo svoje pravo, bodo zadovoljni vsi, a iz zadovoljnosti še ni bilo nikdar slabega sadu. Avstrija je res mnogojezična in mnogolična, ali Lamanski pravi, da raznolikost popolnjuje in oploduje — skupnost.

Glasovitega učenjaka ruskega smemo torej navajati kakor klasično pričo, da slovensko rodoljubje ni na potu avstrij- skemu patriotizmu, ampak je prvo podlaga poslednjemu!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo učiteljev in šolskih prijate- ljev za okraj ljubljanske okolice ima svoj redni občni zbor dne 5. junija t. l. popoldne ob 4. uri v Narodnem domu v Ljubljani. Dnevni red: 1. Pozdrav. 2. Poročilo taj- nika in blagajnika. 3. Pregled računov. 4. Volitev odbora. 5. Volitev delegatov k zborovanju »Zaveze«. 6. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi za odbor: Janko Zi- rovnik, t. č. predsednik.

Pedagoško društvo v Krškem ima svoj letošnji občni zbor v nedeljo, dne 1. junija t. l., ob 10. dopoldne v ljudski šoli v Kostanjevici. Na dnevnem redu je: 1. referat tovariša Kosca o izpremembi društvenih pravil, 2. občni zbor z običaj-nimi točkami.

Ker je zborovanje posebno z ozirom na prvo točko dnevnega reda jako važno, pričakuje odbor velike udeležbe. — Po zborovanju je skupen obed v gostilni pri Bučarju. Odbor P. D.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 1. junija t. l., v Šoštanju. Vzpo- red: 1. Ob 10. dopoldne zborovanje v ve- liki dvorani pri Rajsterju: a) Najnujnejši dopisi. b) »Laž v ljudski šoli in druge šol-arske napake.« Govori g. ravnatelj H. Schreiner. 2. Ob 12. skupni obed pri Raj-sterju; zaradi obeda naj se vsak udele- ženec oglasi z dopisnico pri tov. Koropcu, učitelju v Šoštanju, najkasneje do 30. t. m. 3. Ob 2. popoldne izlet v Topoljšico ali bližnjo okolico. — Cenjeni gosti bodo srčno dobrodošli! K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Kozjansko učiteljsko društvo je zbo- rovalo dne 7. maja na Piljstanju s sledečim vzporod: 1. Hospitacija v IV. razredu. Obravnavala se je tema »Francozi na Ruskem«. Tovarišu predsedniku, ki je učiteljskega razreda, izrekamo toplo zahvalo za njegovo lepo učno sliko, ki je poka- zala, kako se naj zgodovina in zemljepisje družita in krepi med seboj; pokazal nam je pa tovariš predsednik tudi, kako obrav- navaj učitelj zgodovinsko učno snov, da bo zanimiva, kako se naj navaja učence, da samostojno mislijo in napišejo svoje misli samostojno v obliki načrta, ki naj bo pregled stvarine, opora spominu in iz- vrstno sredstvo v ponavljanju.

Končno so zapeli učenci tri krasne pesmi ter nam dali priliko, občudovati tako lepe uspehe tovariša predsednika tudi v tem predmetu. Prejmi naše čestitke in našo zahvalo.

Nato pozdravi tov. predsednik prvič navzočega novega člana tov. Knafliča, do- šle goste in otvori

II. zborovanje.

1. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

2. a) Nadučitelj Firin naznanja svoj vstop. b) Tovariš Pulko iz Gorice se za- hvalja za izvolitev častnim članom, pošilja društvu 7 K v prsto razpolaganje, a jih društvo pošlje Ciril-Metodovi družbi. c) Okrožnici Zveze glede poročila o oženje- nih, oziroma udovelih učnih osebah je to- variš predsednik že prej ustregel. d) Re- šijo se: dopis upravnega sveta Učiteljske tiskarne ter oba dopisa Konjiškega učiteljskega društva. d) V svrhu proslave srebrnega jubileja Zaveze se dovoli 10 K. e) Reši se dopis »Zveze narodnih društev«. f) Razdele se vprašalne pole v izpolnitev onim, ki so zavarovani pri banki »Slaviji«.

3. Tovariš Gmajnar je predaval o ri- sanju, ki naj ustreza intelektu in estetiki. Z napeto pozornostjo smo poslušali preda- vanje, ki kaže veččaka na tem polju. Da se pa njegova načela lahko tudi udeležijo, so kazale risbe njegovih učencev. Hvala in neomejeno priznanje mu!

4. Kot delegatinja za Zvezo se je ja- vila gđc. Bračičeva, za Zavezo pa gđc. Bračičeva in tov. Ulčar, kot namestnik pa tov. Lovše.

Učiteljsko društvo za celjski okraj iz- leti — ob kakršnemkoli vremenu — v ne- deljo, dne 1. junija t. l., v Šoštanju, kjer zbo- ruje ta dan bratsko Šaleško učiteljsko dru- štvo. Odpeljemo se z jutrajšnjim vlakom. Zaradi skupnega obeda se je zanesljivo in pravočasno prijaviti pri tov. I. Koropcu v Šoštanju.

Kdor more in se počuti srečnega v krogu tovarišev in tovarišč, naj pride! Do snidenja! Fr. Brinar, t. č. predsednik.

Slovenjbiški učiteljsko društvo iz- leti dne 5. junija v prijazne Poljčane. Zbo- ruje tam po sledečem vzporodu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in poročila. 3. Predavanje: »Izbira žene, velevažen trenotek v učiteljskem življenju.« Poroča Blaž Jurko. 4. Poročilo delegata o Zvezinem zborovanju. 5. Vo- litiv delegata za Zavezo. 6. Pogovor o volitvi v stalni, vrtni in knjižnični odbor povodom uradne konference. 7. Slučaj- nosti.